

Кредит-Рейтинг

а/с 921, Київ, 01024, Україна
тел/факс: +380 (44) 490 2550, 490 2554
e-mail: office@credit-rating.com.ua
<http://www.credit-rating.com.ua>

Рейтинговий звіт CHER 005-002 short

Звіт про рівень кредитного рейтингу позичальника

(оновлення)

Одержувач рейтингу:	м. Черкаси
Тип кредитного рейтингу:	кредитний рейтинг позичальника
Кредитний рейтинг:	uaBBB
Прогноз рейтингу:	стабільний
Дата визначення:	21.06.2007 р.
Дата оновлення:	12.10.2007 р.

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг позичальника визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу позичальника

Кредитний рейтинг позичальника ґрунтується на результатах аналізу протягом 2002-2006 рр. та I півріччя 2007 року економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності та перспективних планах на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	21.06.2007 р.	12.10. 2007 р.
Рівень рейтингу	ua BBB	ua BBB
Прогноз	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBBB характеризується ДОСТАТНЬОЮ кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу м. Черкаси підтримується:

- зростанням обсягу фактичного виконання доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів протягом 2006 року на 33,9% та протягом I півріччя 2007 року на 37,5%, порівняно із відповідними попередніми бюджетними періодами;
- зменшенням залежності бюджету міста від трансфертів з бюджетів вищих рівнів, а саме затверджений на 2007 рік обсяг дотації вирівнювання з Державного бюджету було зменшено, порівняно з попереднім бюджетним періодом, у 7,1 разів до 2,9 млн. гривень, що дорівнює 1,2% загального фонду міського бюджету на відповідний період без урахування трансфертів;
- покращенням основних показників соціального розвитку міста протягом 2006 року та I півріччя 2007 року: збільшенням середньооблікової чисельності працюючих в усіх сферах економічної діяльності, зростанням рівня середньомісячної заробітної плати та збереженням низького рівня зареєстрованого безробіття, який залишається меншим за рівень зареєстрованого безробіття в країні;
- зростанням основних показників, які характеризують рівень економічного розвитку міста протягом 2006 року та I півріччя 2007 року: обсягу реалізації промислової продукції, обсягу освоєних інвестицій в основний капітал, обсягу зовнішньоторговельного товарообороту, обсягу роздрібного товарообороту, обсягу прямих іноземних інвестицій, обсягу житлового будівництва;
- низьким рівнем прямого боргу Черкаської міської ради станом на 01.07.2007 р. та помірним рівнем його запланованого зростання, а саме пряме боргове навантаження міського бюджету у 2007 році у разі розміщення у повному обсязі запланованого випуску облігацій внутрішньої місцевої позики складатиме 23,3%.

Рівень кредитного рейтингу м. Черкаси обмежується:

- залежністю доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага надходжень цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів становить більше 70%) при низьких темпах росту середньої заробітної плати протягом 2004-2006 рр. та I півріччя 2007 року, порівняно з темпами росту відповідного показника по країні; у I півріччі 2007 року рівень середньомісячної заробітної плати у м. Черкаси, на відміну від попередніх періодів, став нижчий за середній показник по країні (1 200,0 грн. та 1 225,0 грн., відповідно);

- високим рівнем зношеності основних засобів, в тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення.

Резюме

Представлений аналітичний звіт розкриває основні зміни, які відбувалися впродовж I півріччя 2007 року в соціально-економічній та фінансовій сферах міста Черкаси та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Черкаської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2002-2006 рр. та I півріччя 2007 року наведено нижче у таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Черкаси¹

Показник	2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	I півріччя 2007 р.	Темп зростання у I півр. 2007 р. до 2006 р., %
Чисельність населення, тис. осіб	294,8	294,2	294,0	293,0	291,7	291,2	99,8
Рівень зареєстрованого безробіття, %	2,6	2,6	2,2	2,1	2,0	2,1	105,0
Середньомісячна заробітна плата, грн.	395,4	490,2	602,9	810,8	1 052,0	1 200,1	114,1
Заборгованість за заробітною платою станом на кінець періоду, млн. гривень	19,6	15,6	6,1	5,6	6,3	10,8	171,4
Питома вага середньооблікової кількості працівників у загальній чисельності населення, %	31,4	30,7	30,7	31,5	32,6	33,1	101,6
Обсяг реалізації продукції промисловості, млн. грн. (у фактичних цінах)	н/д	н/д	3 410,9	3 303,5	5 378,8	4 088,3 ²	н/д
Роздрібний товарооборот, млн. грн. (у фактичних цінах)	361,4	505,5	706,1	895,1	1 150,2	523,2 ³	н/д
Інвестиції в основний капітал, млн. грн. (у фактичних цінах)	248,5	394,9	700,8	932,3	1 265,6	683,5	209,3 ⁴
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	48,3	52,9	57,1	38,9	41,3	84,3	204,1
Обсяги житлового будівництва, тис. кв. м	н/д	н/д	24,5	32,1	47,3	20,5	62,9 ⁵
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. дол. США	242,7	372,2	490,6	512,3	697,7	404,8	134,4

Джерело: Виконавчий комітет Черкаської міської ради

Демографія

Чисельність наявного населення міста Черкаси станом на 01.07.2007 р. дорівнювала 291,2 тис. осіб, або 22,0% населення області. Показник щільності населення міста Черкаси перебуває на низькому рівні, що зумовлено розташуванням на території міста промислових зон великої площі, а також інших земель, що на сьогодні не підлягають житловій забудові. Протягом 2002-2006 рр. та I півріччя 2007 року у

¹ деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведені після відповідного заокруглення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових

² Дані за січень-липень 2007 року

³ Дані за січень-травень 2007 року

⁴ Темпи зростання до I півріччя 2006 року

⁵ Темпи зростання до I півріччя 2006 року

м. Черкасах спостерігається постійне зменшення чисельності наявного населення за рахунок природного скорочення населення.

Протягом 2005-2006 років від'ємного значення набуває і показник зовнішньої міграції, що пов'язано із вивільненням працівників на підприємствах промислового комплексу міста, зокрема, на ВАТ «Черкаське хімволокно», що відноситься до найбільших роботодавців. У I півріччі 2007 року міграційного відтоку населення м. Черкаси не спостерігається.

Трудові ресурси та заробітна плата

Ситуація на ринку праці міста протягом 2002-2006 років та I півріччя 2007 року характеризується низьким рівнем зареєстрованого безробіття, який у I півріччі 2007 року на 0,2 в. п. менше за відповідний показник по країні в цілому, нерівномірними темпами зростання чисельності зайнятих в усіх сферах економічної діяльності міста Черкаси через структурні зміни у промисловому комплексі та зростанням рівня середньої заробітної плати. При цьому темпи зростання середньої заробітної плати в місті протягом I півріччя 2007 року були нижчим за темпи росту заробітної плати в середньому по країні. Внаслідок цього загальноукраїнський показник середньомісячної заробітної плати перевищив відповідний показник по м. Черкасам на 2,0%.

Станом на 01.07.2007 р. загальна сума заборгованості підприємств м. Черкаси за виплатою заробітної плати становила 10,8 млн. гривень і збільшилась, порівняно з початком року на 4,5 млн. гривень. Основна сума заборгованості за виплатою заробітної плати припадає на підприємства транспортного та промислового комплексів міста.

Зміни у структурі зайнятості населення м. Черкаси за видами економічної діяльності протягом I півріччя 2007 року, у попередніх періодах, характеризуються зменшенням чисельності працюючих, та, відповідно, питомої ваги зайнятих у промисловості та транспорті за одночасного збільшення питомої ваги зайнятих у сфері оптової та роздрібною торгівлі, фінансової діяльності. Протягом 2006 року та I півріччя 2007 року у м. Черкасах відбувається зростання чисельності суб'єктів малого бізнесу. Розвиток малого бізнесу забезпечує щорічне зростання надходжень від суб'єктів малого підприємництва до бюджету міста.

Промисловість

Промисловий комплекс представляють 96 підприємств, що відносяться до основного кола статистичного звітності, в 11 галузях промисловості. Зміни у структурі обсягу реалізації промислової продукції підприємствами основного кола статистичної звітності протягом 2004-2005 рр. характеризуються зростанням питомої ваги машинобудування та виробництва будівельних матеріалів та зменшенням питомої ваги підприємств хімічної промисловості та деревообробної і целюлозно-паперової промисловості.

Незважаючи на структурні зміни протягом аналізованого періоду промисловість залишається провідною галуззю економіки м. Черкаси. Промисловий комплекс міста, на підприємствах якого зайнята третина загальної чисельності зайнятого населення міста, займає важливе місце, як у формуванні та розвитку ринку праці, так і у наповненні бюджетів усіх рівнів шляхом сплати податкових платежів.

Робота промислового комплексу міста в цілому протягом 2004-2006 рр. та січня-серпня 2007 року характеризується приростом обсягів промислового виробництва, який був забезпечений, передусім, зростанням обсягів виробництва в галузях «Хімічна промисловість», «Машинобудування», та «Харчова промисловість». Протягом січня-липня 2007 року підприємствами промислового комплексу м. Черкаси було реалізовано промислової продукції на 4,1 млрд. гривень. У розрахунку на одного мешканця припадає 14 039,5 гривень промислової продукції, реалізованої підприємствами міста, що у 2,0 рази перевищує відповідний середній показник по країні.

Транспорт

Черкаси є важливим транспортним вузлом, що має розвинуту транспортну інфраструктуру. Транспортне обслуговування господарського комплексу та населення міста здійснюється електротранспортом, автомобільним, залізничним та річковими видами транспорту. Працюють залізничний вокзал, автовокзал і порт, який включає експлуатаційно-перевантажувальний комплекс. У приміській зоні існує аеропорт, який на сьогодні свої функції не виконує.

Показники діяльності автомобільного та річкового транспорту м. Черкаси характеризуються незначним збільшенням перевезення вантажів. Річковим транспортом перевезення пасажирів не здійснюється, кількість перевезених пасажирів автомобільним транспортом не має стабільної тенденції розвитку.

Близько 25% пасажирських перевезень здійснюється міським електротранспортом, обслуговування якого здійснює КП «Черкасиелектротранс». Зважаючи на значну кількість пасажирів, що перевозяться електротранспортом, його екологічну безпеку та зручність, слід зазначити, що ця сфера потребує значних капітальних вкладень на розвиток мережі та оновлення рухомого складу.

Інвестиційна активність

Протягом 2002-2006 рр. обсяг капіталовкладень в економіку міста постійно зростає. Ця позитивна тенденція збереглася і у I півріччі 2007 року. Зокрема, обсяг інвестицій в основний капітал, освоєний підприємствами м. Черкаси у січні-червні 2007 році збільшився, порівняно із показником у відповідному періоді 2006 року, у 2,1 рази, до 683,5 млн. гривень, що у розрахунку на 1 мешканця в 1,8 рази більше за відповідний показник по країні в цілому. Основним напрямком капітальних вкладень протягом аналізованого періоду залишається промисловий комплекс

міста, підприємства якого традиційно є основними споживачами інвестиційних ресурсів.

Найбільшу питому вагу в обсягах освоєних інвестицій в основний капітал мають капітальні вкладення на здійснення будівельних робіт, обсяги яких у 2004-2006 рр. зростають. Проте протягом аналізованого періоду обсяги введеного до експлуатації житла у розрахунку на 1 000 осіб наявного населення залишаються меншими за середній показник по країні в цілому.

Іноземні інвестиції

З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 84,3 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця у 1,8 рази менше за середній показник по країні. При цьому, обсяг залучених коштів іноземних інвесторів протягом I півріччя 2007 року збільшився у 2,0 рази. На сьогодні найбільш привабливими для іноземного інвестування у м. Черкасах є харчова, целюлозно-паперова та хімічна промисловість, а також машинобудівний комплекс міста.

Зовнішньоекономічна діяльність

Основою зовнішньої торгівлі м. Черкаси є торгівля товарами. Розвиток промислового комплексу міста, зокрема експортоорієнтованих галузей, зумовив значну зовнішньоекономічну активність підприємств міста, про що свідчить вищий за середній по країні показник зовнішньоторговельного товарообороту у розрахунку на 1 мешканця у 2002-2006 рр. та I півріччі 2007 року. Протягом 2002-2006 років та I півріччя 2007 року у місті Черкасах спостерігалось стале зростання обсягу зовнішньоторговельного товарообороту, сальдо якого залишалось позитивним. Коефіцієнт покриття імпорту експортом протягом аналізованого періоду характеризується нерівномірними темпами зростання, що пов'язано із погіршенням показників діяльності окремих промислових підприємств міста.

Переважний обсяг експортних поставок забезпечують підприємства хімічної промисловості та машинобудівний комплекс міста. Товарна структура імпорту товарів представлена продукцією харчової промисловості, машинобудування та целюлозно-паперової промисловості.

Торгівля, громадське харчування та сфера послуг

Впродовж 2002-2006 рр. у м. Черкасах зберігалася чітка тенденція до збільшення обсягів роздрібного товарообороту торгової мережі (з урахуванням ресторанного господарства). При цьому, найвищі темпи зростання цього показника припадають на 2003-2004 рр., що зумовлено розвитком у цьому періоді мережі супермаркетів.

У січні-травні 2007 року обсяг роздрібного товарообороту торгової мережі (з урахуванням ресторанного господарства) становив 523,2 млн. гривень, що у розрахунку на 1 мешканця в 1,4 рази вище за відповідний середній показник по країні в цілому. Зростанню попиту на споживчі товари у м. Черкасах сприяє збільшення доходів населення, зростання чисельності зайнятого населення, а також підвищення вимог покупця до торговельної мережі, яке відображується збільшенням питомої ваги організованих місць торгівлі. Протягом 2002-2006 рр. та січня-травня 2007 року зберігається тенденція щодо розширення торгової мережі в місті та, відповідно, збільшення обсягу роздрібного товарообороту, що обліковується.

Житлове та комунальне господарство міста

У 2007 році, як і протягом попередніх періодів, у м. Черкасах залишаються актуальними проблеми наявності значної суми заборгованості споживачів за житлово-комунальні послуги, необхідності поліпшення фінансового стану підприємств, які забезпечують життєдіяльність міста, шляхом впровадження економічно-обґрунтованих тарифів на житлові та комунальні послуги, та значних капітальних вкладень у відновлення інженерної інфраструктури та капітальний ремонт житлового фонду та інших об'єктів житлово-комунального господарства.

Підвищення у 2006 році тарифів на теплопостачання та гаряче водопостачання, утримання будинків, споруд та прибудинкових територій, а також на водопостачання та водовідведення не надало надає можливості комунальним підприємствам міста у повному обсязі покривати витрати, пов'язані з виробництвом та наданням зазначених послуг. Надходження коштів з Держаного бюджету на погашення заборгованості минулих років, що склалася перед комунальними підприємствами, що надають послуги населенню з постачання теплоенергоносіїв та водопостачання і водовідведення, дозволило значно знизити їхню прострочену кредиторську заборгованість. Проте, зважаючи на необхідність значних капітальних вкладень на оновлення інженерних мереж, відсутність діючих економічно-обґрунтованих тарифів на послуги, призведе до додаткових втрат з місцевого бюджету на фінансування комунальних підприємств, які забезпечують життєдіяльність міста.

Крім того значні темпи зростання плати за надання комунальних послуг призвели до неповної оплати населенням спожитих послуг у I півріччі 2007 року, тобто до зростання обсягу новоутворених боргів. Прострочена сума заборгованості населення м. Черкаси за спожиті житлово-комунальні послуги станом на 01.07.2007 р. дорівнювала 18,8 млн. гривень та збільшилась протягом I півріччя 2007 року на 25,7%.

Комунальна власність міста

Черкаська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та

розпорядження об'єктами права комунальної власності, до яких відносяться: рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів та інші кошти, земля та природні ресурси, комунальні підприємства, частки власності у майні приватизованих підприємств, житловий фонд та нежитлові приміщення, інше комунальне майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження.

Площа земель у межах адміністративної одиниці м. Черкаси складає 7,8 тис. га, з якої станом на 01.01.2006 р. землі запасу та землі, що не надані у власність та постійне користування становлять 28,7%. З метою наповнення бюджету розвитку місто постійно здійснює продаж земельних ділянок несільськогосподарського призначення як шляхом викупу, так і шляхом проведення аукціонів, що дозволяє підвищити ціну на земельну ділянку та, відповідно збільшити надходження до бюджету міста.

Протягом 2002-2006 рр. близько 9% обсягу доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів формує плата за землю. З метою забезпечення зростання протягом обсягів надходжень за платою за землю у місті Черкасах здійснюються заходи щодо переходу підприємств на орендні відносини. У свою чергу, зростанню надходжень до бюджету міста орендної плати за землю сприяють збільшення ставок за орендною платою, зокрема, шляхом перерахунку відповідно до офіційних індексів, та санкції Черкаської міської ради відносно землекористувачів, що порушують правила користування землею, не маючи відповідних документів.

Станом на 01.07.2007 р. у місті Черкасах налічується 33 підприємства комунальної форми власності, замовником послуг 15-ти з яких є Управління житлово-комунального господарства Черкаської міської ради. Протягом I півріччя 2007 року комунальними підприємствами м. Черкаси було реалізовано продукції (товарів, робіт та послуг) на загальну суму 94,9 млн. гривень, що становить близько 3,0% обсягу реалізації продукції за усіма підприємствами міста. Результатом діяльності в аналізованому періоді комунальних підприємств міста, моніторинг за якими здійснює Управління житлово-комунального господарства, був збиток обсягом (-) 3,5 млн. гривень (у 2006 році – прибуток обсягом 26,3 млн. гривень). Прибуткова діяльність у 2006 році підприємств міста, що надають житлово-комунальні послуги, була забезпечена підвищенням тарифів на енергоспоживання та комунальні послуги та погашенням заборгованості минулих періодів за рахунок коштів субвенцій з Державного бюджету.

Загальна площа нежитлових приміщень, що обліковується управлінням власності міста становить понад 117,6 тис. кв. м. Важливим джерелом надходжень до бюджету міста є надходження від надання цілісних майнових комплексів та іншого комунального майна в оренду. Станом на 01.07.2007 р. укладено 351 договір оренди на загальну площу об'єктів оренди 117,4 тис. кв. м (363 договори станом на 01.07.2006 р. на загальну площу 123,0 тис. кв. м). Проте, не зважаючи на зменшення площі орендованих приміщень внаслідок приватизації, надходження до бюджету міста, через зростання орендних ставок, збільшуються. З метою наповнення бюджету розвитку, за рахунок якого здійснюються капітальні вкладення місцевого бюджету, місто щорічно виставляє на приватизацію майно,

яке перебуває в комунальній власності. Перелік об'єктів комунальної власності міста, що підлягають приватизації, затверджується рішенням міської ради.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджету міста Черкаси він був представлений у форматі бюджетного балансу:

Бюджет м. Черкаси протягом 2002-2006 рр. та I півріччя 2007 року, представлений у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

Показник	2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	I півріччя 2007 року
Операційні надходження всього	144 007,7	198 645,4	170 074,4	231 651,4	372 990,0	186 519,5
Операційні видатки всього	141 213,7	166 579,2	168 975,4	224 999,3	357 606,2	186 652,7
Операційний баланс	2 794,0	32 066,2	1 099,0	6 652,1	15 383,8	-133,3
Фінансовий дохід	86,5	23,0	9,1	0,2	309,1	3,8
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	39,0	0,0	0,0	0,0	646,6	327,5
Фінансовий баланс	47,5	23,0	9,1	0,2	-337,5	-323,7
Поточний баланс	2 841,5	32 089,2	1 108,1	6 652,3	15 046,3	-456,9
Капітальні надходження всього	3 984,3	9 127,1	12 349,4	5 173,3	10 419,0	1 732,9
Капітальні видатки всього	6 358,9	23 897,6	29 021,5	14 486,7	21 038,8	7 047,2
Капітальний баланс	-2 374,6	-14 770,5	-16 672,1	-9 313,4	-10 619,8	-5 314,3
Баланс після капітальних видатків	466,9	17 318,7	-15 564,0	-2 661,1	4 426,5	-5 771,2
Надання пільгових кредитів громадянам з урахуванням повернення	0,0	686,2	359,0	519,3	1 679,9	435,6
Профіцит/дефіцит	466,9	16 632,5	-15 923,0	-3 180,4	2 746,6	-6 206,8
Фінансування	-466,9	-16 632,5	15 923,0	3 180,4	-2 746,6	6 206,8
Баланс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради

Виходячи з даних, наведених вище, протягом 2002-2006 років місто зберігає позитивний операційний баланс бюджету. Необхідно відзначити, що сальдо операційного балансу бюджету міста Черкаси протягом 2002-2006 рр. не має сталої тенденції до збільшення. Крім того, аналіз агрегованого бюджету із розбивкою за загальним та спеціальним фондами відображує, що сальдо операційного балансу у 2004 році за загальним фондом набуло від'ємного значення (-1 794,6 тис. гривень), тоді як сальдо операційного балансу спеціального фонду бюджету було позитивним (2 893,6 тис. гривень). Зазначені коливання обумовлені зменшенням обсягу податкових надходжень до бюджету міста після набрання чинності Законом України «Про податок з доходів фізичних осіб», та, відповідно, зменшенням у 2004 році фактичного обсягу доходів бюджету міста, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів за одночасного збільшення операційних витрат, передусім, через значні темпи зростання заробітної плати працівників бюджетної сфери.

Слід зауважити, що незважаючи на перевищення обсягу операційних видатків загального фонду бюджету м. Черкаси над відповідними операційними доходами, у 2004 році, як і в попередніх бюджетних періодах, місто продовжує сплачувати вилучення до Державного бюджету. Це призводить до необхідності покриття дефіциту бюджету міста у 2004 році за рахунок надпланових залишків бюджетних коштів, обсяг яких протягом зазначеного періоду скоротився з 16 943,5 тис. гривень станом на 01.01.2004 р. до 882,2 тис. гривень станом на 01.01.2005 р. Дотація вирівнювання з Державного бюджету до бюджету м. Черкаси почала надходити вже у 2006 році, коли за розрахунками Міністерства фінансів України прогнозний обсяг доходів бюджету міста, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, був недостатнім для фінансування відповідних витрат.

Негативне сальдо операційного балансу бюджету міста за загальним фондом у I півріччі 2007 року зумовлене високим рівнем виконання річного плану за галуззю «Освіта», яка залишається найвагомішою видатковою статтею загального фонду бюджету. Фінансування галузі у I півріччі 2007 року в обсягах, що становлять близько 60,0% уточненого річного плану, зумовлене наданням працівникам освіти щорічної оплачуваної відпустки у літній період. У свою чергу, високий рівень виконання річного плану за видатками загального фонду у I півріччі 2007 року, зокрема оплатою праці працівникам бюджетних установ, призвів до виникнення тимчасових касових розривів, які були погашені шляхом залучення короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку. Станом на 01.07.2007 р. непогашений залишок за залученими з єдиного казначейського рахунку короткотерміновими позичками становив 8 354,4 тис. гривень. Протягом липня 2007 року залучені позики були погашені у повному обсязі.

У 2002-2005 роках бюджет міста має позитивний фінансовий баланс бюджету. При цьому, у 2002-2003 роках позитивне сальдо фінансового балансу бюджету було забезпечено надходженнями відсотків банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами на рахунках місцевого бюджету, що були відкриті в установах банків, та незначного обсягу прямих боргових зобов'язань (короткотермінових позичок на покриття тимчасових касових розривів, залучених в установах банків), що потребують видатків на їх обслуговування. Після переходу на казначейське обслуговування місцевих бюджетів у 2004-2005 роках відбулося скорочення обсягу фінансового доходу, проте через відсутність прямого боргу міста фінансовий баланс міста залишився позитивним.

Починаючи з 2006 року, сальдо фінансового балансу бюджету міста має негативне значення, що було наслідком виплати відсоткових платежів за запозиченням до бюджету розвитку міста, яке було здійснене наприкінці 2005 року шляхом випуску облігацій внутрішньої місцевої позики. Одночасно, з метою зменшення навантаження на загальний фонд та залучення додаткових джерел наповнення доходної частини бюджету міста, Черкаська міська рада здійснює активні операції з тимчасово-вільними залишками спеціального фонду бюджету міста шляхом їх розміщення на депозит у банківській установі. Це дозволило у 2006 році значно скоротити показник негативного сальдо фінансового балансу, а саме видатки на обслуговування прямого боргу були майже на 50,0% покриті за рахунок надходження відсоткових платежів за користування тимчасово-вільними залишками бюджетних коштів.

Потягом I півріччя 2007 року на депозитний рахунок у банківській установі було розміщено 4 000,0 тис. гривень коштів спеціального фонду бюджету міста. Відповідно до укладеної угоди кошти були розміщені терміном до 18.12.2007 р. із правом дострокового повного чи часткового повернення під 15,2% річних із капіталізацією відсотків, внаслідок чого у I півріччі 2007 року відсоткові платежі за користування тимчасово-вільними залишками бюджетних коштів до бюджету міста ще не надходили. Станом на 01.07.2007 р. сума нарахованих відсотків становила 144,4 тис. гривень, залишок коштів на депозитному рахунку склав 2 625,4 тис. гривень.

Профіцит поточного балансу бюджету протягом 2002-2003 рр. спрямовувався на покриття дефіциту капітального балансу. У 2002-2003 роках загалом бюджет міста було виконано з профіцитом, що забезпечувалось, передусім, значними темпами зростання операційних надходжень. У 2004-2005 роках внаслідок погіршення динаміки податкових надходжень бюджет міста виконано з дефіцитом. Дефіцит в частині спеціального фонду у 2005 році було покрито за рахунок запозичення, яке було здійснено шляхом випуску облігацій внутрішньої місцевої позики на загальну суму 5,0 млн. гривень.

За результатами I півріччя 2007 року джерелами покриття дефіциту бюджету міста за загальним фондом, що виник, передусім, через тимчасові касові розриви, були залучені безвідсоткові короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку. А саме, непогашений залишок за короткотерміновими позичками станом на 01.07.2007 р. складав 8 354,4 тис. гривень. За спеціальним фондом бюджет міста у I півріччі 2007 року було виконано з профіцитом.

Протягом 2002-2006 рр. та I півріччя 2007 року місто постійно користується короткотерміновими позичками на покриття тимчасових розривів для своєчасного забезпечення фінансовими ресурсами поточних видатків загального фонду міського бюджету, переважно з метою виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ у літній період. При цьому, якщо у 2002-2003 роках кошти залучалися у комерційних банках на умовах платності, то касові розриви у 2004-2005 рр. повністю покривалися за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку без нарахування відсотків за користування позичками.

Протягом аналізованого періоду ліквідність бюджету міста залишається на помірному рівні. А саме, якщо протягом 2004 року спостерігається значне скорочення залишків на рахунках місцевого бюджету, зокрема за загальним фондом, то протягом 2005-2006 рр. обсяг надпланових залишків зростає. Станом на 01.07.2007 р. обсяг залишків за загальним фондом бюджету м. Черкаси становив 5,2 млн. гривень, що складає 1,4% запланованого обсягу видаткової частини загального фонду бюджету міста у 2007 році. За спеціальним фондом обсяг залишків станом на 01.07.2007 р. становив 4,1 млн. гривень, з яких 2,6 млн. гривень розміщені на депозит.

Виконання доходної частини бюджету м. Черкаси

Протягом 2002-2006 рр. обсяг доходної частини бюджету міста (без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду до спеціального) не характеризується сталим зростанням, що зумовлено зменшення обсягу доходної частини бюджету у 2004 році, внаслідок зменшення після набуття чинності Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» обсягу податкових надходжень.

Податкові надходження є одним з основних джерел формування доходної бази бюджету м. Черкаси, незважаючи на те, що починаючи з 2004 року їх питома вага в доходах бюджету поступово зменшується (з 62,7% у 2004 році до 48,9% у 2006 році), за одночасного зростання обсягів трансфертів до бюджету міста. Збільшення обсягу надходжень трансфертів та, відповідно, питомої ваги зазначеного джерела доходної частини бюджету міста протягом аналізованого періоду забезпечується збільшенням обсягів надходжень соціально-спрямованих трансфертів та трансфертів на погашення заборгованості у житлово-комунальній сфері, а також надходженням у 2006 році дотації вирівнювання з Державного бюджету, яку місто у 2002-2005 рр. не отримувало.

Доходну частину загального фонду бюджету міста Черкаси на 2007 рік (без урахування трансфертів) було затверджено у сумі 250 897,8 тис. гривень, що на 33,5% перевищило показники фактичних надходжень до загального фонду бюджету у 2006 році. Зростання обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста у 2007 році, як і в попередньому бюджетному періоді забезпечується завдяки збільшенню надходжень податку з доходів фізичних осіб та плати за землю. До загального фонду бюджету міста у I півріччі 2007 року надійшло доходів на 41,6% більше за відповідний показник у I півріччі 2006 року, а виконання річного плану становило 48,0%. Рівень виконання у I півріччі 2007 року річного плану за доходами, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, становив 50,2%, що зумовлено, передусім, виконанням у повному обсязі плану за надходженням податку з доходів фізичних осіб. Проте за власними доходами рівень виконання річного плану не перевищує 40,0%, що пов'язане із динамікою надходжень плати за землю. На плату за землю приходять основна сума недоїмки в місті Черкасах по платежах до бюджету станом на 01.07.2007 р., а саме 4,5 млн. гривень, або 67,5% загальної суми податкової заборгованості.

Доходну частину спеціального фонду бюджету міста Черкаси на 2007 рік (без урахування трансфертів) затверджено з урахуванням змін у сумі 49 737,4 тис. гривень, що, через заплановане зростання обсягу власних надходжень бюджетних установ та надходжень від операцій з капіталом, на 56,5% більше за показники фактичних надходжень до спеціального фонду бюджету у 2006 році. Загалом до спеціального фонду бюджету (без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду бюджету) у I півріччі 2007 року надійшло доходів в обсязі 15 466,7 тис. гривень, або 29,8% річних призначень, що пов'язане із низьким рівнем виконання річного плану за надходженнями до бюджету розвитку. Основними джерелами наповнення спеціального фонду бюджету міста у 2007 році, як і протягом попередніх бюджетних періодів, залишаються власні надходження бюджетних установ та доходи бюджету розвитку.

Виконання видаткової частини бюджету м. Черкаси

Протягом 2002-2007 рр. основними видатковими статтями бюджету міста є фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури та фізичної культури), державне управління, житлово-комунальне господарство, транспорт та будівництво. Обсяг виконання видаткової частини бюджету міста протягом аналізованого періоду постійно зростає та найнижчий показник росту видаткової частини бюджету міста припадає на 2004 рік, який характеризується низькими темпами зростання обсягу доходної частини бюджету міста внаслідок зменшення обсягів податкових надходжень. Протягом аналізованого періоду спостерігається значний ріст видатків майже за усіма основними галузями. Слід зазначити, що збільшення видатків за галузями бюджетної сфери зумовлене зростанням оплати праці працівників бюджетних установ та, відповідно, великою питомою вагою видатків на оплату праці та нарахувань на неї у структурі видатків зазначених галузей.

Складовою частиною витрат бюджету міста протягом 2002-2005 рр. були кошти, що передаються до Державного бюджету, проте, починаючи з 2006 року, внаслідок випереджаючого зростання видаткової частини загального фонду місцевого бюджету над доходною, місто почало отримувати дотацію вирівнювання на покриття різниці між розрахунковим обсягом делегованих доходів та обсягом відповідних видатків загального фонду бюджету міста.

Структура видаткової частини бюджету за економічною класифікацією протягом 2002-2006 рр. характеризується значним обсягом питомої ваги поточних видатків (88,0 – 95,6%) у загальному обсязі видаткової частини загального фонду бюджету міста. При цьому, якщо у 2003-2004 років відбувалося зростання питомої ваги капітальних видатків, на покриття яких у 2003 році було спрямовано профіцит поточного балансу бюджету та надпланові залишки бюджетних коштів, то протягом 2005-2006 рр. відбувається зростання обсягу та питомої ваги поточних видатків у загальному обсязі витрат бюджету міста. Крім того, протягом 2004-2006 рр. спостерігається тенденція збільшення питомої ваги захищених статей видатків в обсязі видатків загального фонду бюджету, насамперед, за рахунок збільшення питомої ваги видатків на оплату праці та нарахувань на неї.

У I півріччі 2007 року з бюджету міста було проведено видатків (без урахування коштів, що передаються із однієї частини бюджету в іншу) на загальну суму 194,4 млн. гривень, або 44,5% планових показників. При цьому слід зазначити, що уточненим планом на 2007 рік передбачений приріст обсягу видаткової частини бюджету міста без урахування коштів, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку, до фактичного виконання відповідного показника у 2006 році складає 15,2%.

Боргові зобов'язання міста

Станом на 01.07.2007 р. обсяг консолідованого борг м. Черкаси становить 26 793,0 тис. гривень та складається з:

- 13 354,4 тис. гривень – прями боргові зобов'язання бюджету м. Черкаси;
- 3 593,5 тис. гривень – прострочена кредиторська заборгованість бюджетних установ, що утримуються за рахунок загального та спеціального фондів бюджету м. Черкаси;
- 9 845,1 тис. гривень – прострочена кредиторська заборгованість комунальних підприємств м. Черкаси.

Прямий борг м. Черкаси станом на 01.07.2007 р. складається з коштів, що були залучені до бюджету розвитку міського бюджету м. Черкаси шляхом випуску облігацій внутрішньої місцевої позики у 2005 році обсягом 5 000,0 тис. гривень та непогашеного залишку за залученими з єдиного казначейського рахунку короткотерміновими позичками обсягом 8 354,4 тис. гривень.

Пряме боргове навантаження бюджету міста Черкаси⁶ станом на 01.07.2007 р. без урахування залишку за залученими з єдиного казначейського рахунку короткотерміновими позичками, який був погашений у липні 2007 року, становить 1,7%, проти 2,3% за результатами виконання бюджету у 2006 році.

Запланований випуск облігацій внутрішньої місцевої позики

З метою впровадження енергозберігаючих технологій та реновації будівель бюджетних установ, Черкаська міська рада планує здійснити запозичення до бюджету розвитку міста шляхом випуску облігацій внутрішньої місцевої позики обсягом 65,0 млн. гривень. Випуск Черкаська міська рада планує розмістити на ПФТС самостійно за такими параметрами: відсоткова ставка за користування залученими коштами не вище 10% річних, період, на який здійснюються запозичення, – 5 років, погашення основної суми боргу – не пізніше 31.12.2012 р. Відсотки за облігаціями планується погашати щоквартально.

Розрахункове пряме боргове навантаження бюджету міста Черкаси у 2007 році, з урахуванням запланованого запозичення, а саме співвідношення обсягу прямого боргу станом на кінець бюджетного періоду до запланованого з урахуванням змін загального обсягу доходів без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду до спеціального, залишатиметься на помірному рівні та складатиме 23,3%.

⁶ співвідношення обсягу прямого боргу до уточненого плану доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду до спеціального

Плани щодо залучення кредитів комунальними підприємствами під гарантію Черкаської міської ради

За інформацією Виконавчого комітету Черкаської міської ради, на сьогодні проводиться підготовча робота щодо залучення КП «Черкаситеплокомуненерго» у Європейському банку реконструкції та розвитку позики під гарантію міської ради на загальну суму 11,2 млн. євро терміном на 15 років з метою реалізації спільного проекту щодо модернізації системи тепlopостачання у м. Черкасах з метою енергозбереження. Пільговий період користування позикою – 3 роки, відсоткова ставка за користування залученими коштами – нефіксована, у розрахунку Euribor⁷ плюс 3,0%. Термін отримання кредиту – січень 2008 року.

Рейтингова історія м. Черкаси

Рейтингову історію міста Черкаси було розпочато у 2005 році, коли борговому зобов'язанню Черкаської міської ради (випуск облігацій внутрішньої місцевої позики 2005 року обсягом 5,0 млн. гривень) вперше було визначено довгостроковий кредитний рейтинг 28.11.2005 р. на рівні «uaBBB» за Національною рейтинговою шкалою, прогноз рейтингу стабільний.

Протягом 2006 року рейтинг боргового зобов'язання Черкаської міської ради обсягом 5,0 млн. гривень підтверджувався, а 01.12.2006 р. кредитний рейтинг випуску облігацій внутрішньої місцевої позики 2005 року було призупинено.

За результатами аналізу протягом 2006 року економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності та перспективних планах на майбутнє, 21.06.2007 р. було підтверджено кредитний рейтинг боргового зобов'язання Черкаської міської ради обсягом 5,0 млн. гривень та одночасно визначено кредитний рейтинг м. Черкаси на рівні «uaBBB» за Національною шкалою кредитних рейтингів, прогноз рейтингу стабільний.

⁷ Станом на 21.06.2007 року ставка Euribor (12 міс.) дорівнювала 4,40%

Висновок

Зважаючи на результати проведеного аналізу соціально-економічного розвитку та виконання бюджету м. Черкаси протягом 2002-2006 рр. та I півріччя 2007 року, рейтингове агентство прийняло рішення про підтвердження кредитного рейтингу м. Черкаси на рівні «uaBBB», зі стабільним прогнозом.

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. В. Шубіна

Провідний фінансовий аналітик

О. К. Самойлова

Додатки

Бюджет м. Черкаси протягом 2005-2006 рр. та I півріччя 2007 року з розбивкою на загальний та спеціальний фонди, представлений у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

Показник	2005 р., Загальний фонд	2005 р., Спеціальний фонд	2005 р., Разом	2006 р., Загальний фонд	2006 р., Спеціальний фонд	2006 р. Разом	I півріччя 2007 р., Загальний фонд	I півріччя 2007 р., Спеціальний фонд	I півріччя 2007 р., Разом
Податкові надходження	137 410,5	4 030,1	141 440,6	181 082,2	5 934,3	187 016,5	115 903,3	3 877,4	119 780,8
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	3 854,3	14 181,0	18 035,3	6 513,1	16 840,2	23 353,3	4 492,0	9 856,4	14 348,4
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів	60 884,5	11 291,0	72 175,5	88 991,0	73 629,2	162 620,2	52 390,3	0,0	52 390,3
Операційні надходження всього	202 149,3	29 502,1	231 651,4	276 586,3	96 403,7	372 990,0	172 785,7	13 733,8	186 519,5
Поточні видатки	154 515,1	14 553,6	169 068,7	203 229,0	20 147,2	223 376,2	128 828,0	10 588,2	139 416,2
Субсидії та поточні трансферти	42 891,6	13 039,0	55 930,6	59 758,9	74 471,1	134 230,0	47 226,2	10,4	47 236,6
Операційні видатки всього	197 406,7	27 592,6	224 999,3	262 987,9	94 618,3	357 606,2	176 054,1	10 598,6	186 652,7
Операційний баланс	4 742,6	1 909,5	6 652,1	13 598,4	1 785,4	15 383,8	-3 268,5	3 135,2	-133,3
Фінансовий дохід	0,2	0,0	0,2	309,1	0,0	309,1	3,8	0,0	3,8
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	646,6	0,0	646,6	327,5	0,0	327,5
Фінансовий баланс	0,2	0,0	0,2	-337,5	0,0	-337,5	-323,7	0,0	-323,7
Поточний баланс	4 742,8	1 909,5	6 652,3	13 260,9	1 785,4	15 046,3	-3 592,2	3 135,2	-456,9
Капітальні надходження	0,0	4 616,9	4 616,9	0,0	8 991,2	8 991,2	0,0	1 732,9	1 732,9
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	556,4	556,4	0,0	1 427,8	1 427,8	0,0	0,0	0,0
Капітальні надходження всього	0,0	5 173,3	5 173,3	0,0	10 419,0	10 419,0	0,0	1 732,9	1 732,9
Капітальні видатки	1 603,1	4 622,7	6 225,8	5 009,9	7 092,7	12 102,6	666,1	3 652,1	4 318,2
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	1 720,4	5 984,1	7 704,5	3 378,8	4 129,5	7 508,3	1 738,0	991,0	2 729,0
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	556,4		556,4	1 427,9		1 427,9	0,0	0,0	0,0
Капітальні видатки всього	3 879,9	10 606,8	14 486,7	9 816,6	11 222,2	21 038,8	2 404,1	4 643,1	7 047,2
Капітальний баланс	-3 879,9	-5 433,5	-9 313,4	-9 816,6	-803,2	-10 619,8	-2 404,1	-2 910,2	-5 314,3
Баланс після капітальних видатків	862,9	-3 524,0	-2 661,1	3 444,3	982,2	4 426,5	-5 996,2	225,0	-5 771,2
Надання пільгових кредитів громадянам з урахуванням повернення	530,0	-10,7	519,3	1 669,2	10,7	1 679,9	469,5	-34,0	435,6
Профіцит/дефіцит	332,9	-3 513,3	-3 180,4	1 775,1	971,5	2 746,6	-6 465,8	259,0	-6 206,8
Фінансування	-332,9	3 513,3	3 180,4	-1 775,1	-971,5	-2 746,6	6 465,8	-259,0	6 206,8
Баланс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради

Фінансування бюджету м. Черкаси у 2005-2006 рр. та I півріччі 2007 року з розбивкою на загальний та спеціальний фонди, тис. грн.

Показник	2005 р., Загальний фонд	2005 р., Спеціальний фонд	2005 р., Разом	2006 р., Загальний фонд	2006 р., Спеціальний фонд	2006 р. Разом	I півріччя 2007 р., Загальний фонд	I півріччя 2007 р., Спеціальний фонд	I півріччя 2007 р., Разом
Профіцит/дефіцит	332,9	-3 513,3	-3 180,4	1 775,1	971,5	2 746,6	-6 465,8	259,0	-6 206,8
Фінансування	-332,9	3 513,3	3 180,4	-1 775,1	-971,5	-2 746,6	6 465,8	-259,0	6 206,8
зміна залишків	-332,9	-1 486,7	-1 819,6	-1 775,1	-971,5	-2 746,6	-2 217,3	2 366,4	149,1
залишок на початок року	882,2	1 400,5	2 282,7	1 215,1	2 887,2	4 102,3	2 990,2	3 858,7	6 848,9
залишок на кінець року	1 215,1	2 887,2	4 102,3	2 990,2	3 858,7	6 848,9	5 207,5	1 492,2	6 699,7
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-2 625,4	-2 625,4
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	0,0	7 159,2	0,0	7 159,2	0,0	2 309,4	2 309,4
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	7 159,2	0,0	7 159,2	0,0	4 934,8	4 934,8
Фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8 354,4	0,0	8 354,4
Одержано	81 303,0	0,0	81 303,0	69 200,1	0,0	69 200,1	37 099,3	0,0	37 099,3
Повернено	81 303,0	0,0	81 303,0	69 200,1	0,0	69 200,1	28 744,9	0,0	28 744,9
Фінансування за рахунок інших банків	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Одержано позик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернено позик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	5 000,0	5 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Запозичення	0,0	5 000,0	5 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
інші розрахунки	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	328,7	0,0	328,7
Баланс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради